

Kenniscentrum
Frankrijk-Nederland
Radboud Universiteit

VLoF

Vereniging Lerarenopleiders
Frans

SRNU
Stichting Romanisten aan
Nederlandse Universiteiten

Staatssecretaris Drs. Sander Dekker

Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

cc: Christianne Mattijssen, Ron Minnée, Marja Beuk, , Brigitte Lentz,
Onderwijscommissie Tweede Kamer, Actiegroep Duits "Mach mit"

Betreft: reactie eindrapportage Ons Onderwijs 2032

22 maart 2016

Hooggeachte Heer Dekker,

Graag willen wij als vertegenwoordigers van de vier bovenvermelde organisaties uw aandacht vragen voor het volgende.

Op 2 november jongstleden hadden wij op uw ministerie een zeer constructief gesprek aangaande onze zorgen over de positie van de Franse taal en letterkunde binnen het Nederlands onderwijs. Wij spraken o.a. met de directeuren Voortgezet Onderwijs en Hoger Onderwijs, mevrouw Christianne Mattijssen en de heer Ron Minnée. Tijdens dit gesprek hebben wij niet alleen onze bezorgdheid over de positie van het Frans geuit, maar ook mogelijke oplossingen aangedragen om het tij te keren. Ons werd vervolgens geadviseerd onze visie op het onderwijs van het Frans te delen met de commissie "Ons Onderwijs 2032". Wij hebben daaropvolgend op 16 december 2015 een gesprek gehad met de heer Schnabel, voorzitter van de Commissie. Tevens ontvingen we de uitnodiging om in gesprek te blijven met het ministerie over het eindrapport van deze commissie. Met veel plezier maken wij bij dezen gebruik van dit aanbod en sturen wij u onze gezamenlijke reactie op dit rapport.

Wij zijn zeer verheugd dat de commissie “Ons Onderwijs 2032” het belang onderstreept in het onderwijs van burgerschap, internationalisering en interdisciplinariteit. Op deze gebieden kan het onderwijs in de Franse taal en cultuur echter een grotere rol spelen dan het rapport suggereert.¹ Wij willen dit graag toelichten.

Gezien onze positie in Europa dient *burgerschap* zeker ook opgevat te worden als Europees burgerschap. Om zich als autonoom Europees burger te kunnen opstellen is het van belang om soepel te kunnen bewegen in andere, met name dichtbij gelegen, Europese culturen. Het Engels is hierbij een belangrijk instrument, maar niet afdoende gezien de voortrekkersrol die Frankrijk en Duitsland binnen Europa hebben. Het Frans is bovendien naast het Engels een hoofdtaal in vele Europese instanties. Daar komt nog bij dat de beheersing van het Engels buiten het Verenigd Koninkrijk en Ierland vaak van zeer matige kwaliteit is.² Door te grote verschillen in taalbeheersing van het Engels kunnen gemakkelijk misverstanden en gevoelens van wantrouwen ontstaan. Terwijl kennis van met name de buurtalen Frans en Duits juist gevoelig kan maken voor culturele verschillen en toegang kan geven tot de publieke ruimte van deze talen, zowel economisch, cultureel als politiek. Het Duits en het Frans hebben naast het Engels het grootste aantal moedertaalsprekers binnen de Europese Unie. Het is dan ook in alle opzichten verantwoord om, conform de afspraken van Lissabon, het onderwijs van zowel het Frans als het Duits stevig te verankeren in het Nederlandse onderwijs van de toekomst. Een punt dat ook onderstreept wordt door onze collega’s van de Actiegroep Duits.

In de tweede plaats is het Frans ook belangrijk voor de in het rapport genoemde *internationalisering*. Deze strekt zich verder uit dan Europa. Afrika is zowel demografisch als economisch sterk in opkomst. Op dit continent liggen de komende decennia enorme kansen voor het Nederlands bedrijfsleven. In Noordelijk, Centraal en Westelijk Afrika is het Frans de handelsvoertaal. Zonder werknemers met een goede beheersing van het Frans laten Nederlandse bedrijven belangrijke mogelijkheden liggen waardoor we miljarden euro’s aan orders missen.

In dit kader wijzen wij ook op de rol die het Frans kan vervullen voor de integratie en emancipatie van docenten en leerlingen van Noord-Afrikaanse afkomst.

In de derde plaats leent het vak Frans zich uitstekend voor de in het rapport “Ons Onderwijs 2032” bepleite *interdisciplinaire samenwerking* in het onderwijs. De Nederlandse, Belgische en Franse geschiedenis en cultuur zijn innig met elkaar verbonden. Zij delen dezelfde democratische waarden. Daarnaast staan Nederland, België en Frankrijk voor gezamenlijke uitdagingen in Europa. Via het onderwijs in de Franse taal en cultuur kunnen hierdoor ethische en maatschappelijke thema’s in samenhang met andere vakken benaderd worden.

¹ Op pagina 42 van het rapport wordt bijvoorbeeld over het Frans slechts gesproken als een mogelijkheid tot verbreding waar een school voor kan kiezen.

² *First European Survey on Language Competences*, Europese Commissie, 2012.

Zoals wij u hebben laten weten in onze brieven van juni 2015, in ons gesprek op het ministerie en onlangs nog bij contacten met de onderwijsraad, op 16-2 en 3-3 2016, maken wij ons ernstige zorgen over de positie van het Frans in het Nederlands onderwijs. Beperkte keuzevrijheid voor de leerlingen³, schrappen of reduceren van het aantal lessen en een gedwongen eenzijdige nadruk op het centraal schriftelijk examen leesvaardigheid hebben de populariteit van het vak op scholen ondergraven. Examenonderdelen die traditioneel bij docenten en leerlingen motiverend werkten, zoals gesprekken voeren, cultuurkunde of literatuur, werden tot een minimum gereduceerd of zelfs afgeschaft. Zo sluiten steeds minder leerlingen hun voortgezet onderwijs af met een goede beheersing van het Frans en voldoende kennis van de Franstalige wereld. Er ontbreekt een goede basis om op voort te bouwen in het MBO en HO. Zo ontstaat een vicieuze cirkel: een beknot en uitgekleed vak trekt minder kiezers, een beperkt examenniveau is niet motiverend om een vervolgstudie te kiezen, zodat er minder docenten Frans beschikbaar komen, waardoor scholen ook om deze reden het aantal uren Frans beperken. Met als onmiddellijk voelbaar gevolg vooroordelen en een zeer matige beheersing van het Frans bij de Nederlandse (beroeps)bevolking.

In ons gesprek op het ministerie evenals in ons onderhoud met de commissie Onderwijs 2032 hebben we een aantal mogelijke oplossingen voor deze problemen aangedragen. Wij willen ze hier noemen.

In de eerste plaats pleiten wij voor een verplicht en gecertificeerd basisniveau (ERK A2) voor zoveel mogelijk leerlingen in het VO. Dit om zich te kunnen redden in de publieke ruimte van onze buurlanden. Daarnaast stellen wij voor dat alle leerlingen die dat willen het niveau Frans (en/of Duits) B 1 (havo) B2 (vwo) kunnen halen conform de afspraak in Lissabon dat iedere Europese burger minstens 2 vreemde talen op gebruikersniveau beheerst.

In de derde plaats pleiten wij, om dit alles in goede banen te leiden, voor een regieorgaan Moderne Vreemde Talen ter bewaking van de ERK kwaliteitsniveaus, goede didactiek en toetsing. Het orgaan moet ook de samenwerking bevorderen tussen het VO, het (H)BO en het WO zodat de kennis van de Franse taal en cultuur op alle niveaus behouden blijft. Op deze wijze kan de gedegen traditie van meertaligheid, waarvan Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima nog onlangs tijdens hun staatsbezoek aan Frankrijk het goede voorbeeld gaven, in Nederland een nieuwe impuls krijgen.

In ons gesprek met uw ambtenaren hebben wij hun bezorgdheid geproefd t.a.v. de door ons ingebrachte knelpunten. Graag willen wij op korte termijn, in samenspraak met het ministerie en de voorzitter van het ontwerpteam mevrouw Geri Bonhof, meer uitgewerkte oplossingen aandragen ter verbetering van de positie van het Frans en de implementatie ervan. Dit vanuit de overtuiging dat het in het belang van de Nederlandse en Europese samenleving is om zowel Frans als Duits een zodanige kwaliteitsimpuls te geven dat ze in alle geledingen van ons onderwijs als nuttig en blik-verruimend kunnen worden ervaren.

³ Zo is het op veel scholen niet mogelijk voor leerlingen die gymnasium of de profielen NG of NT doen, Frans als keuzevak te kiezen omdat dit niet in het rooster zou passen.

Wij zijn dan ook zeer benieuwd welke stappen het ministerie wil zetten in de komende tijd en zouden het zeer op prijs stellen om hierover met u in gesprek te kunnen blijven.

Met vriendelijke groeten,

Jeanette Noordermeer, drs. Trees Aler en drs. Berrie de Zeeuw
Sectiebestuur Frans, Vereniging Levende Talen

Dr. Camiel van Woerkum
Docent Frans Strabrecht College & lerarenopleider Fontys Hogeschool, initiator
petitie *Red het Frans in het VO*.

drs. Jos Brink MA
Vereniging Lerarenopleiders Frans (VLoF)

Prof. Dr. Alicia C. Montoya
Kenniscentrum Frankrijk-Nederland (KFN)

Dr. Erik Schoorlemmer
Stichting Romanisten aan Nederlandse Universiteiten (SRNU)